

آموزش زبان عربی در ایران اهداف، چالش‌ها، راهکارها

دکتر علیرضا فرقانی^۱

چکیده

از قرون نخستین اسلامی آموختن زبان عربی به دو سبب، یکی اعتقاد و دیگری استواری آن نسبت به زبان فارسی در میان ایرانیان مسلمان رواجی چشمگیر یافت. اندیشمندان ایرانی مسلمان به همان میزان که در زبان فارسی توانمند بودند، تلاش نمودند تا علوم زبان عربی را به نیکی و با مهارت فرا گیرند. آنان به واسطه کتابت آثار خویش یا ترجمه آثار فارسی به زبان عربی، بر تحکیم و تنظیم علوم این زبان و فرهنگ عربی تأثیری شگرف نهادند. از میان ایشان، فرهیختگانی چون ابن مقفع، عبدالحمید کاتب، سیبویه، جرجانی، تفتازانی و ... سر برآوردند و درباره فهم الفاظ و معانی زبان قرآن همّتی والا مبذول داشتند تا از سستی در کتاب آسمانی و بی توجهی نسبت به الفاظ وحی بکاهند. بی شک بخشی بزرگ از ماندگاری زبان عربی و علوم آن به واسطه همین فرهیختگان ایرانی مسلمان بوده است. ولی امروزه اهمّیت این زبان تا اندازه قابل ملاحظه ای در میان ما

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل

ایرانیان مسلمان کم شده و هر روز شاهد کم رنگ تر شدن حضور آن در عرصه های گوناگون هستیم. به راستی چرا؟ در این امر سه پرسش مطرح است: نخست، چرا ما ایرانیان باید زبان عربی بیاموزیم؟ البته باید پاسخ آن را در تعهد اعتقادی مان و تأثر زبان فارسی از زبان عربی جست و جو کرد. دوم، انگیزه بی توجهی به زبان عربی در چیست؟ که پاسخ آن به چند عامل بستگی دارد از جمله عدم شناخت کافی از علوم زبان عربی و اهمّیت ارتباطش با زبان فارسی؛ و نبود شیوه مناسب فراگیری آن؛ و عدم آگاهی از کاربرد درست این زبان. پرسش سوم (هدف اصلی این نوشتار) اینکه، چگونه باید زبان عربی آموخت؟ که دو شیوه بنیانی برای آن پیشنهاد شد: یکی در آموزش زبان عربی و دیگری در ادبیات عربی. و در آن بهره مندی از شیوه های آموزش عربی برخی کشورهای عرب برای فراگیران غیرعرب مورد توجه قرار گرفته است. این نوشتار پس از «مقدمه» به «هدف از آموزش زبان عربی در ایران» پرداخته، آن گاه «کاربرد دانش های زبان عربی» را بیان داشته، سپس «چگونگی آموختن زبان عربی برای ایرانیان» را نمایانده و در پایان پیشنهادهایی عرضه نموده است.

واژگان کلیدی: نظام آموزشی، ایران، زبان عربی، زبان فارسی، قرآن. علوم انسانی